

॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ पेशलान् रम्यान् ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ यतेर्धर्मानुष्ठानं प्रतिजानीतेऽथवेति ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ आत्मारामः योगेनात्मन्येवरममाणः प्रसन्नात्मा शुद्धसत्त्वः केनचिन्निमित्तेन संविदसंवा
दमकुर्वाणः कृत्याभावात् ॥ १५ ॥ चतुर्विधान् जंगमस्य जरायुजां हजस्वेदजभेदेन त्रैविध्यात् स्वधर्मस्थाः प्राणभृत इन्द्रियपोषकाश्च प्रजाः प्रतिसम इत्यन्वयः ॥ १६ ॥ १७ ॥ केनचिन्मार्गेण ॥ १८ ॥ एवं यत्प्रा
मधर्मानुक्ताऽत्याश्रमधर्ममाह ऋजुरिति कामक्रोधादिशून्यः प्रणिहितो तर्मुखः त्रस्यतीति त्रसंभयादिधर्मकं लिङ्गशरीरं मरणकाले त्रैवतिष्ठतीति स्थावरं स्थूलशरीरं तयोर्वर्जकः स्थूलसूक्ष्मशरीराभिमानशून्य इ

जुङ्गानो भ्रियथा कालमुभौ कालावुपस्पर्शान् ॥ कृशः परिमिताहारश्चर्मचीरजटाधरः ॥ ५ ॥ शीतवातातपसहः क्षुत्पिपासाश्रमक्षमः ॥ तपसाविधिदृष्टेन शरीर
मुपशोषयन् ॥ ६ ॥ मनः कर्णसुखानित्यं शृण्वन्नुच्चावचागिरः ॥ मुदितानामरण्येषु वसतां मृगपक्षिणां ॥ ७ ॥ आजिघ्रन्येशलान् गंधान् फुल्लानां वृक्षवीरुधां ॥
नानारूपान्वने पश्यन् रमणीयान्वनौकसः ॥ ८ ॥ वानप्रस्थजनस्यापि दर्शनं कुलवासिनां ॥ नाप्रियाण्याचरिष्यामि किंपुर्ग्रामवासिनां ॥ ९ ॥ एकांतशीली विमृ
शन्पक्वापक्वेन वर्तयन् ॥ पितृदेवांश्च वन्येन वाग्भिरद्विश्वतर्पयन् ॥ १० ॥ एवमारण्यशाखाणामुग्रमुग्रतरं विधिं ॥ सेवमानः प्रतीक्ष्य देहस्यास्य समापनं ॥
॥ ११ ॥ अथ वै कोहमेकाहमेकैकस्मिन्वनस्पतौ ॥ चरन् भैक्ष्यं मुनिर्मुहुः क्षपयिष्ये कलेवरं ॥ १२ ॥ पांसुभिः समभिच्छन्नः शून्यागारप्रतिश्रयः ॥ वृक्षमूलनिके
तो वा त्यक्तसर्वप्रियाप्रियः ॥ १३ ॥ न शोचन्नप्रहृष्यंश्च तुल्यनिंदात्मसंस्तुतिः ॥ निराशीर्निर्ममो भूत्वानिर्द्वंद्वो निष्परिग्रहः ॥ १४ ॥ आत्मारामः प्रसन्नात्मा जडां
धवधिराकृतिः ॥ अकुर्वाणः परैः कांचित्संविदं जातुकैरपि ॥ १५ ॥ जंगमाजंगमान्सर्वानविहिंसंश्चतुर्विधान् ॥ प्रजाः सर्वाः स्वधर्मस्थाः समः प्राणभृतः प्रति ॥
॥ १६ ॥ न चाप्यवहसकंचिन्नकुर्वन्भ्रुकुटीः क्वचित् ॥ प्रसन्नवदनो नित्यं सर्वेन्द्रियसुसंयतः ॥ १७ ॥ अपृच्छन्कस्यचिन्मार्गं प्रव्रजन्नेव केनचित् ॥ न देशं न दि
शं कांचिद्भ्रंतुमिच्छन् विशेषतः ॥ १८ ॥ गमने निरपेक्षश्च पश्चाद नवलोकयन् ॥ ऋजुः प्रणिहितो गच्छंस्त्रसस्थावरवर्जकः ॥ १९ ॥ स्वभावस्तु प्रयात्यग्रे प्रभवं
त्यशनान्यपि ॥ द्वंद्वानि च विरुद्धानि तानि सर्वाण्यचितयन् ॥ २० ॥ अल्पं वा स्वादु वा भोज्यं पूर्वालाभेन जातु चित् ॥ अन्येष्वपि चरं ह्यभमलाभे सप्तपूरयन् ॥ २१ ॥

त्यर्थः ॥ १९ ॥ एवंप्रसक्तस्य कथं देहयात्रा निर्वाह इत्याशंक्याह स्वभाव इति स्वभावः देहादीनां पूर्वसंस्कारः कटवेष्टनवत् प्रारब्धकर्मोपस्थापितदेहनिर्वाहार्थमग्रेव जतिपुरस्कृतो भवति नन्वेवं सुषुप्तावपि यात्रा
स्यादित्याशंक्याह प्रभवं त्यशनान्यपीति यथा प्रसुप्तः शिशुस्तनं पिबति संस्कारदाढ्यात् एवं देहद्वयाभिमानहीनो ह्यपि भोजनादिकं करिष्यामीत्यर्थः द्वंद्वादिषु यानि विरुद्धानि पमानात्प्राप्तं भोज्यादीनि तान्यचित
यन् ॥ २० ॥ पूर्वालाभेन पूर्वस्मिन् गृहेऽलाभेन हेतुना जातुकदाचित् अन्येष्वपि गृहेषु लालं भ्रमन् चरन् भक्षयन् ॥ २१ ॥